

ОШ МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТИНИН ЖАРЧЫСЫ

ВЕСТНИК ОШКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

BULLETIN OF OSH STATE UNIVERSITY

ISSN: 1694-7452 e-ISSN: 1694-8610

№2/2024, 395-403

ЭКОНОМИКА

УДК: 338.28 (575.2)

DOI: [10.52754/16948610_2024_2_39](https://doi.org/10.52754/16948610_2024_2_39)

**ГАР АНАЛИЗИ ЖАНА АНЫН ИТ ДОЛБООРЛОРДУ БАШКАРУУДА
КОЛДОНУЛУШУ**

ГАР АНАЛИЗ И ЕГО ПРИМЕНЕНИЕ В УПРАВЛЕНИИ ИТ ПРОЕКТАМИ

GAP ANALYSIS AND ITS APPLICATION IN IT PROJECT MANAGEMENT

Абжапар кызы Фарида

Абжапар кызы Фарида

Abjapar kuzu Farida

окутуучу, Ош мамлекеттик университети

преподаватель, Ошский государственный университет

Lecturer, Osh State University

fabjaparkyzy@oshsu.kg

Имаралиев Омурбек Рахманалиевич

Имаралиев Омурбек Рахманалиевич

Imaraliev Omurbek Rakhmanalievich

э.и.к., доцент, Ош мамлекеттик университети

к.э.н., доцент, Ошский государственный университет

Candidate of Economics, Associate Professor, Osh State University

oimaraliev@oshsu.kg

ГАР АНАЛИЗИ ЖАНА АНЫН ИТ ДОЛБООРЛОРДУ БАШКАРУУДА КОЛДОНУЛУШУ

Аннотация

Бул макалада изилдөөнүн негизги максаты катары ИТ тармагындагы долбоорлорду изилдөө жана аларды башкарууда GAP анализин жүргүзүүнүн актуалдуулугу каралат. Изилдөөнүн предметтери катары Ош мамлекеттик университетинин Окумуштуулар кеңешин уюштурууну автоматташтыруучу порталды иштеп чыгуунун долбоорун түзүү жана аны башкаруу кааралган. Аталган долбоордо учурдагы көйгөйлөр менен долбоор ишке ашкандан кийинки чечилген маселелердин ортосундагы ажырымдар, долбоордун ишке ашуусуна болгон талаптар, санариптештирүүнүн алкагында кагаз иштерин азайтуу маселеси көрсөтүлдү. Маселенин чечилишине болгон кадамдарды ирээттеп, тактап алуу үчүн, алдын ала долбоорлоо жана анализ жасоо ИТ тармагында да, илим тармагында колдонулуучу илимий-методикалык негизделген ыкма катары далилденген.

Ачкыч сөздөр: долбоор, анализ, фреймворк, боштук анализи, ажырым, электрондоштуруу, идея, план, башкаруу.

ГАР АНАЛИЗ И ЕГО ПРИМЕНЕНИЕ В УПРАВЛЕНИИ ИТ ПРОЕКТАМИ

Аннотация

Основной целью данной статьи является изучение актуальности GAP-анализа в изучении и управлении ИТ-проектами. Целью исследования является разработка и управление проектом по разработке портала для автоматизации организации Ученого совета ОшГУ. Проект выделяет разрыв между текущими проблемами и проблемами решаемыми после осуществления проекта, требования к проекту, сокращение бумажной работы в условиях цифровизации. Доказано, что предварительное проектирование и анализ являются научно обоснованным методом, используемым как в ИТ, так и в науке для упрощения и уточнения шагов по решению проблемы.

Ключевые слова: проект, анализ, фреймворк, анализ разрыва, разрыв, цифровизация, идея, план, управления.

GAP ANALYSIS AND ITS APPLICATION IN IT PROJECT MANAGEMENT

Abstract

The main purpose of this article is to study the relevance of GAP analysis in the study and management of IT projects. The aim of the study is to develop and manage a project to develop a portal to automate the organization of the Academic Council of Osh State University. The project highlights the gap between current problems and problems solved after the implementation of the project, the requirements for the project, the reduction of paper work in the context of digitalization. Pre-design and analysis has been proven to be a science-based method used in both IT and science to simplify and refine steps to solve a problem.

Keywords: project, analysis, framework, gap analysis, gap, digitalization, idea, plan, management.

Киришүү

Долбоорлорду ишке ашырууда көптөгөн кошумча фреймвөртөр жана жардамчы техникалар колдонулат. Алар долбоордун актуалдуулугун аныктоого, күчтүү жана алсыз жактарын анализдөөгө, стратегиялык пландарды түзүүгө жана долбоор ишке ашкандан кийинки жараяндарды пландоого жардам берет. Ар бир тармак үчүн же жалпы баары үчүн колдонулган фреймвөртөр бар. Мисалы: GAP, GROW, RICE, GAME, PEST, SWOT, SMART, MoSCoW методу, IT проекттер үчүн көп колдонулган Agile, Scrum, Kanban методологиялары. Ушулардын ичинен GAP анализине токтолобуз.

GAP анализ методу АКШ да Стендфорд университетинде иштелип чыккан. GAP методунун мааниси англис тилинин “боштук” деген сөзүнөн алынган. Эгерде терминди сөзмө-сөз карасак, анда бул боштук анализи: gap-анализ компаниянын, организациянын каалаган жана реалдуу боштуктарын изилдөөгө батытталган (GAP-анализ: короткий путь от желаемого к действительному! [Электрондук ресурс], URL: <https://4brain.ru/blog/gap-analiz-korotkij-put-ot-zhelaemogo-k-dejstvitelnomu/>).

GAP-анализ эки чагылтууга негизделген:

- Коюлган максаттары жана жыйынтыктар
- Келечекте учурдагы кырдаалды өзгөртүү

Чынында, бул консалтинг инструменттеринин бири болгон диагностикалык аудит. GAP талдоо жүргүзүү компаниянын же организациянын каалаган натыйжасына жетүү үчүн ошол менен катар эле учурдагы абалын эске алуу менен кааланган максатты божомолдойт. Кийинки кадам каалаган натыйжаны алуу үчүн эмне жетишпей жатканын билүү болуп саналат. Ишкананын GAP-анализи каалаган максаттарды реалдуулукта жетишилген максаттар менен өлчөөгө гана эмес, ошондой эле алардын адекваттуулугун баалоого мүмкүндүк берет. Эгер алар адекваттуу болсо, аларга жетүү жолдорун табуу. Же аларды таштап, башка келечектүү долбоорлорго көңүл бурунуз.

Чындыгында, стратегиялык перспективада gap талдоо дал ушул үчүн керек. Ошондуктан, көп учурда "gap-анализ", "стратегиялык талдоо" түшүнүктөрү синоним катары колдонулат. Кошумчалай кетсек, уюмдун ажырымын талдоо сертификациялык аудиттин кеңейтилген версиясы катары каралышы мүмкүн. Бул учурда аудитор уюмдун көрсөтүлгөн критерийлерге ылайык келүүсүнө баа берет. Мисалы, кээ бир стандарт же лицензия талаптары. Андан кийин аудиттин жыйынтыгы боюнча стандарттын же лицензиянын бардык пункттары-талаптары боюнча gap-талдоо таблицасы түзүлөт. Ал эми ар бир пункт боюнча уюм эмне талаптарга жооп берери, эмнеси жок экени, талаптарга жооп берүү үчүн эмнени өзгөртүү, оңдоо же толуктоо керектиги көрсөтүлөт. Мындан тышкары, аудитор иштин жалпы

картинасын жакшыртуу үчүн өзүнүн сунуштарын берет. Тигил же бул уюмдун мындай сертификациялык gap талдоосу - бул эмне жана эмне болушу керек дегендин ортосундагы ажырымды талдоо. Ошентип, gap талдоо иштин реалдуу абалы менен өз алдынча белгиленген стратегиялык максаттын ортосундагы ажырымды талдоо үчүн да, иштин реалдуу абалы менен лицензиянын же стандарттын айрым расмий талаптарынын ортосундагы ажырымды талдоо үчүн да колдонулат.

Жогорудагы методология ким жана кандай максатта колдонооруна карабастан, gap анализин колдонуунун өзүнүн шаблондору, этаптары жана мыйзам ченемдүүлүктөрү бар.

GAP анализин жүргүзүү бир нече этаптардан турат (1-сүрөт):

- Иштин учурдагы абалын аныктоо жана учурдагы менен каалаган же талап кылынган натыйжанын ортосундагы ажырымды аныктоо.
- Учурдагы менен каалаган же талап кылынган натыйжанын ортосундагы ажырымдын себептерин талдоо.
- Каалаган натыйжаларга жетишүү боюнча планды иштеп чыгуу жана пландын пункттарын ишке киргизүү боюнча сунуштар.

Бул "gap-талдоо матрицасынын" бир түрү болуп саналат:

1-сүрөт. GAP анализин жүргүзүүнүн этаптары

Бул матрицанын ичинде көп учурда дифференцияланган изилдөөлөр болушу мүмкүн. Мисалы, учурдагы абалдын негизинде максималдуу жеткиликтүү натыйжаны аныктоо жана максималдуу жеткиликтүү жана каалаган натыйжанын ортосундагы ажырымды талдоо. Жана, ошого жараша, каалаган натыйжанын адекваттуулугун баалоо.

Ал эми төмөндө болсо GAP анализдин жалпы алгоритми берилет.

▪ gap-анализ темасын же теманы аныктоо (алынган пайда, чыгымдарды кыскартуу, товарды разработка кылуу, бренд-стратегия, ж.б.) жана аны талкуунун бардык катышуучулар үчүн баракка жазуу.

▪ Абсолюттук же салыштырмалуу көрсөткүчтөр боюнча учурдагы иштин абалын белгилөө (сатуу көлөмү, чыгымдардын пайызы, киреше ж. б.)

▪ Керектүү натыйжаны абсолюттук же салыштырмалуу түрдө көрсөтүңүз (сатуулардын сом же пайыз менен көбөйүшү, чыгашалардын белгилүү бир деңгээлге жана белгилүү бир сандагы пайызга азайышы).

▪ Негизги параметрлер (эмгек жана убакыт чыгымдары, керектүү материалдар жана технологиялар, техникалык жабдуулар жана программалык камсыздоо) боюнча боштуктун "толтурулганын" аныктаңыз.

▪ Зарыл болсо, кошумча SWOT талдоо жүргүзүү (Имаралиев, 2014, 39).

▪ Планды тууралоо жана жетишилген натыйжаларга баа берүү үчүн кийинки чогулуш же талкууга, «толуктоолорго» мөөнөттөр менен, конкреттүү кадамдарды иштеп чыгуу.

Компаниянын GAP анализи жана изилдөөгө тиешелүү темалар бир жолугушуудан жана иш-аракеттер планын иштеп чыгуудан кийин толук деп эсептелбейт (Укуева, 2019, 95-99). Биринчиден, жашоо ар дайым эң жакшы ойлонулган пландарга да өзгөртүү, толуктоолорду киргизет. Экинчиден, процесстин демилгечисинин көзөмөлү жана кызыкчылыгы жок болгон учурда, калгандардын бардыгы берилген багытта иштөөгө мотивациясын жана аракетинин өндүрүмдүүлүгүн жоготот.

GAP анализин дагы да деталдуу жүргүзүү үчүн;

▪ Компаниянын учурдагы абалы жана компанияга таасир этүүчү тышкы шарттардын сүрөттөлүшү.

▪ Менеджмент жана маркетинг аудити.

▪ Башкы проблемалуу зоналарды жана глобалдык стратегиялык боштуктарды аныктоо.

▪ Өнгүүнүн каалаган деңгээлин аныктоо.

▪ Бардык маселелерди чечүү үчүн деталдуу көз карашты иштеп чыгуу.

▪ Глобалдык стратегиялык боштуктарды деталдаштыруу.

▪ Глобалдык стратегиялык ажырымдардын эң жогорку деңгээлден эң төмөнкү деңгээлге чейин декомпозициялоону жүргүзүү.

▪ Ар бир боштукка анализ жүргүзүү.

▪ Боштуктарды талдоо үчүн негизги максаттуу индикаторлорду иштеп чыгуу менен максат коюу.

▪ Өнүгүү болжолу, мүмкүн болгон сценарийлерди иштеп чыгуу: эң ыктымалдуу, эң жакшы жана эң начар.

- Бардык варианттардын жакшы жана жаман жактарын талдоо.
- Ар бир боштук боюнча чаралардын комплексин иштеп чыгуу.
- Жашоодогу чараларды ишке ашыруу.
- Контролдоо, талап кылынса оңдоо.

Негизги көйгөйлүү аймактарды жана глобалдык стратегиялык боштуктарды аныктоого байланыштуу пунктту өзүнчө тактоо керек. Бул үчүн сиз өзүнөн-өзү айкын болгон "алсыз жактарын" гана эмес, ошондой эле топ-менеджмент менен негизги процесстерге катышкан кызматкерлер менен маектешүү аркылуу, учурдагы бизнес-процесстердин нюанстарын үйрөнүшүңүз керек (Богданов, 2003, 248).

Бул учурда гана gap-анализдин жүрүшүндө каалаган жана реалдуу абал ортосундагы ажырымдын пайда болушуна таасир эткен негизги себептерди жана системаны түзүүчү факторлорду аныктоого болот. Демек, оптималдуу чараларды иштеп чыгуу жана пайда болгон проблемаларды чечүү үчүн адекваттуу куралдарды тандоо керек.

Жогоруда айтып кеткендей эгер кааланган менен учурдагы абалдын ортосундагы айырма чоң болсо, перспективдүү жана чыгымдары аз башка долбоорго басым жасоо пайдалуураак болот. Эгерде gap-анализ сапаттык түрдө жүргүзүлсө, анда ал, иш-аракеттердин пландарга, ар тараптуу картиналарга, кырдаалга жана пландарга адекваттуу баа берет.

Кыргызстан эмгек ресурстарына өтө бай. Так ушул ресурс ИТ тармагынын негизине салынуу керек. Маалыматтык технологиялар тигил же бул өлкөнүн негизги экономикалык звенолорунан болуп баратат. ИТ технологиялары сыяктуу динамикалык өнүгүп жаткан тармакта GAP анализин колдонууга көңүл бурбай коюуга мүмкүн эмес.

Чындыгында, бул жерде биз fit/gap-анализ жөнүндө көбүрөөк талкуулайбыз. Fit деген сөз англис тилинен "шайкештик" деп которулат. Бул контекстте fit/gap-анализ – бул боштуктарын талдоо жана талап кылынган параметрге бир нерсенин дал келүүлөрү. Жагдайды эң жөнөкөй мисал менен карап көрөлү, бул алардын ишинде жок дегенде бир жолу сgm - же egr- системаларын колдонууга туш болгон окурмандардын көбү үчүн түшүнүктүү болот. Ар кандай кырдаалга каршы, сgm - жана egr- системалары – бул ИТ технологиялары тармагындагы адистердин компетенциясы экендигин тактап алалы.

Бизнесте сgm жана egr-системаларын пайдалануунун перспективалары, булут технологиялары өзүнөн өзү айкын. Бул бардык кызматкерлер үчүн бирдиктүү мүмкүндүк, ал зарыл болгон учурда аралыктан иштөөгө өтүүнү жеңилдетет. Бул маалыматтарды ар бири өздүк компьютерлеринде сактап жана коомдук почта кызматтары аркылуу жөнөткөнгө

караганда маалыматтардын эң коопсуз сакталышын камсыздайт. Башкача айтканда, булут технологиялары компаниялардын өнүгүшүнө өбөлгө түзгөн эң маанилүү куралга айланууда. Алар масштабдуу, өркүндөтүлгөн коопсуздук чечимдерине эшик ачып, компанияларга натыйжалуураак жана атаандаштыкка жөндөмдүү болууга жардам берет (Имаралиев, Бексултанов, 2023).

Мындан тышкары, сrm- жана ер-системаларынын, башка булуттук технологиялардын артыкчылыктары кеңейүүдө, анткени маалыматтарды аналитика, роботтук процесстерди автоматташтыруу (RPA), жасалма интеллект (AI) жана көп каналдуу кардарлардын тажрыйбасын башкаруу сыяктуу кошумча мүмкүнчүлүктөр акырындык менен өнүгүп жатат. Мындан тышкары, сrm- жана ер-системаларынын, башка булуттук технологиялардын артыкчылыктары кеңейүүдө, анткени маалыматтарды аналитика, роботтук процесстерди автоматташтыруу (RPA), жасалма интеллект (AI) жана көп каналдуу кардарлардын тажрыйбасын башкаруу сыяктуу кошумча мүмкүнчүлүктөр акырындык менен өнүгүп жатат (Арыпбекова, 2017, 164-166; Карабаева, Ражаматова, 2021).

Ошондой эле, стандартташтырылган жана аз сандагы колдонуучулар үчүн акысыз чечимдер бүгүнкү күндө жеткиликтүү, алар сатууну уюштуруу, лидерлерди түзүү, мөөнөттөрдү жана башка иш процесстерин көзөмөлдөө үчүн керектүү минималдуу функцияларды сунуштайт. Буга мисал катары Bitrix24, Megaplan, retailCRM, amoCRM жана башкалар. Бирок, олуттуу бизнес өз муктаждыктары үчүн сrm- жана ер-платформаларга жекече заказ берүүнү артык көрөт (Gap Analizi Nedir? [Электрондук ресурс]. URL: <https://fyconsultancy.com/blog/gap-analizi>).

Жогорудагы жазылгандарды эске алуу менен, университеттин кеңешме, отурумун үчүн портал түзүү долбоорунун негизинде GAP боштук анализин карап көрөлү.

Ош мамлекеттик университети айлык маяна эсептөө, сааттардын эсебин алуу, кадрларды ишке алуу/бошотуу, студенттерди кабыл алуу ж.б. бардык документ айлануу процессин автоматташдырып электрондук типке өткөргөн. Санариптештирүү процессинин алкагында биз университеттин ай сайын өткөрүлүүчү Окумуштуулар кеңеши үчүн электрондук портал түзүү идеясын көтөрдүк. Аны долбоор катары сунуштап, бул долбоордун башкаруунун GAP-анализ аркылуу анализдеп көрүүнү чечтик.

Ош мамлекеттик университетинде жана факультеттеринде өткөрүлгөн кеңешмелер жылына 30 дан ашык пачка кагаз, боёк, техникалык кызмат керектелет. Ошондой эле кеңешменин катчысы отурумдун протоколун жазууда убараланат жана бир топ кагаз колдонот. Отурумда добуш берүү процесси бюллетень түрүндө өтөт. Бул добуш берүүнүн тактыгына таасир этет. Ушул маселелерди эске алуу менен, атайын Окумуштуулар кеңеши

үчүн онлайн портал түзүлөт. Отурумдун ар бир катышуучусу өздүк профили менен катталып, авторизация менен кирет. Добуш берүү процесстерине ачык жана жабык түрдө катыша алат. Добуштардын жыйынтыгы атайын программа аркылуу так, даана чыгарылат. Ошондой эле окумуштуу катчы протоколду өздүк кабинетинде атайын даярдалган форма аркылуу толтуруп, жазат. Ошол эле жерден протоколго электрондук кол тамгалар коюлуп жетекчиликке жөнөтүлөт.

Төмөндө (1-таблица), долбоор ишке ашканга чейинки жана долбоор ишке ашкандан кийинки чыгымдар анализи берилет:

1-таблица. Долбоор ишке ашканга чейинки жана ишке ашкандан кийинки бир жылдык чыгымдар (божомолдуу салыштыруу).

Долбоор ишке ашканга чейинки			Долбоор ишке ашкандан кийинки		
Керектелүүчү материалдар жана каражаттар (1 жылга)	Көлөмү (өлчөө бирдиги менен)	Баасы (сом менен)	Керектелүүчү материалдар жана каражаттар (1 жылга)	Көлөмү (өлчөө бирдиги менен)	Баасы (сом менен)
Кагаз	27 пачка	10000	Хостинг	10 ай	1710
Картридж		8400			
Принтер	1 даана	25000			
Ручка	50 даана	500			
Сумма:		43900	Сумма:		1710

Жогорудагы, 1-таблицадагы салыштырма анализди эске алып, долбоорду ишке ашыруу менен негизги чыгымдар кыскартылып, иш-чаралар натыйжалуу жыйынтыкка жетерине ишенсек болот

Бул долбоорду ишке ашырууга 12 ай убакыт керектелет. Башкача айтканда долбоордун жашоо цикли 1 жылга созулат. Бул убакыттын ичинде идеянын башталышынан баштап, мониторинг жана анализ, тестирилөө жана толук ишке киришине чейинки процесстер жүргүзүлөт.

Натыйжада, Окумуштуулар кеңешинде добуш берүү, протокол жазуу, каттоо процесстери электрондоштурулат. Ашыкча чыгымдар жоюлуп, бардык протоколдор электрондук түрдө системада сакталат. Ар бир катышуучу каалаган убакта, каалаган жерде өздүк кабинетинен кирип буга чейинки отурумдардын чечимдерин көрө алат. Ай сайын өткөрүлүүчү отурумга катышуучулардын ар бирине чакыруу сылжалары жөнөтүлөт. Дал ошол сылка аркылуу киргенде, катышуучу автоматтык түрдө каттоодон өтөт. Шайлоо процесси ачык жана жабык форматта өткөрүлөт. Электрондук шайлоо өткөрүүнүн артыкчылыгы, анонимдүү, так-даана жана эң башкысы жыйынтык тез убакыттын ичинде эле баарына көрүнөт.

Жогорудагы идеяны ишке ашырууда GAP ажырым анализин колдонуу менен азыркы учурдагы абалды жана көздөлгөн натыйжанын ортосундагы ажырымды даана кароого болот. Ошондой эле долбоор ишке ашканга чейинки процесстер, чыгымдар, шарттар менен долбоор

иштеп баштагандан кийинки ушул эле факторлорду да оной жол менен салыштырууга болот. Натыйжада GAP ажырым анализи идеянын канчалык актуалдуулугун, пайдалуулугун, ачык көрсөтөт.

Колдонулган адабияттар

1. Ольга Обломова. GAP-анализ: короткий путь от желаемого к действительному! [Электрондук ресурс], URL: <https://4brain.ru/blog/gap-analiz-korotkij-put-ot-zhelaemogo-k-dejstvitelnomu/>
2. Богданов, В.Ю. Управление проектами. Корпоративная система – шаг за шагом. 2-е изд. Манн, Иванов и Фербер, 2003. – 248с
3. Арыпбекова К.Б. Кыргызстандагы маалыматтык технологиялар [Текст] / К.Б. Арыпбекова // НАУКА, НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИИ КЫРГЫЗСТАНА, Б.: -2017. - №12, - с. 164-166.
4. Figen Yılmaz Eğitim ve Danışmanlık. Gap Analizi Nedir? [Электрондук ресурс]. URL: <https://fyconsultancy.com/blog/gap-analizi>
5. Имаралиев, О.Р. Санариптик экономика шарттарында ишкананын каржы ресурстарын башкаруу / О. Р. Имаралиев, А. А. Бексултанов // Вестник Ошского государственного университета. – 2023. – No. 4. – P. 107-116. – DOI: 10.52754/16948610_2023_4_12. – EDN: LDVYRE.
6. Карабаева, Э.С. Студенттердин маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуунун педагогикалык аспектилери / Э. С. Карабаева, Ж. Т. Ражаматова // Вестник Ошского государственного университета. – 2021. – Vol. 4, No. 4. – P. 73-80. – DOI: 10.52754/16947452_2021_4_4_73. – EDN: FEAFTK.
7. Укуева, А.К. Кайдзен жана башкаруу көйгөйлөрү [Текст] / А.К. Укуева, Г.Ж.Турсалиева, // ИЗВЕСТИЯ ВУЗОВ КЫРГЫЗСТАНА Б.: - 2019. - № 5, С. 95-99.
8. Имаралиев, Ө.Р. Ишкердүүлүктү жана бизнести пландаштыруу: Окуу куралы / Ө.Р. Имаралиев. – Ош: 2014. – 55б.